

Over het landvarken van Curaçao

door G.J. Boekschoten, Meymaweg 2, 9955 VD Rasquert

Extensieve varkenshouderij is hier te lande alleen maar een herinnering, die aan enkele bossen op de Veluwe verbonden is. Geen Nederlands kind weet meer Andersen's sprookje over de prinses en de zwijnenhoeder te plaatsen. Ook elders in Europa hoort deze wijze van veeteelt tot het verleden. Op Kreta, in de eikenbossen tussen Kritsa en de Katharovlakte, zag ik in 1964 een grote troep grauwwarte langsnuitige zwijnen onder het toezicht van een hoedster. In de zeventiger jaren moeten er nog varkenskudden in de eikenbossen van het Balkangebergte, in Zuidelijk Bulgarije, hebben gelopen.

Tot mijn verrassing zag ik in februari 1981 bij de verkeersrotonde Canashito in het westen van Willemstad op Curaçao een hele troep zwarte en zwartbonte varkens, die door een jongetje werd gedreven. Extensieve veeteelt is op de benedenwindse Antillen nog actueel. Het meest opvallend zijn natuurlijk de halfwilde geiten ofwel cabrieten. Soms zie je daartussen exemplaren die veel op de zogenaamde Veluwe geiten lijken; wit, langharig en voorzien van een bokkepruik. Veruit de meeste zijn echter 'Ot en Sien' geiten, met kleine hoorns en bontkleurig. Op Aruba heeft men getracht de cabrieten te verbeteren door import van Amerikaanse geiten. Het genenbestand van deze dieren vult thans de reeds zeer veelvormige voorraad aan kenmerken op dit eiland aan; van de oorspronkelijke bedoeling tot vervanging resteert thans alleen vermenging.

Tot de extensieve veeteelt kan wellicht ook de wildstoeterij van ezels worden gerekend. Omdat de benzine zo goedkoop is, worden de ezels niet meer gevangen, maar ze komen in allerlei delen van Aruba en Curaçao nog steeds verwilderd voor. Alle huisdieren op de Antillen dateren van na Columbus. De geschiedenis van de geiten, schapen en ezels relict ongetwijfeld tot in de zestiende eeuw, toen de eilanden nog onder Spaanse invloed stonden. De Nederlandse tijd (die in de zeventiende eeuw begon) werd gekenmerkt door veel intensievere bewoning en landgebruik. De landrassen van Curaçao hebben zeker ook invloed ondergaan van huisdierimport uit de Republiek. Op Curaçao zelf is men van mening dat het varken aldaar een Nederlands dier is dat ingekruist werd met Venezolaans (dus Spaans) materiaal. Aangezien het landras zwart zwijn een schaars en helaas ook bedreigd huisdier is, lijkt het nuttig om enige aandacht daarop te vestigen. Daarbij ben ik veel dank verschuldigd aan Bart van Baarsen, die informatie van Ing. M. Joubert doorgaf en foto's vervaardigde.

Rijd je voorbij het landhuis Papaya, dan zie je daar een fraai bord waarop geschilderd is een dik roze varken met krulstaart. Het onderschrift luidt 'varkens te koop'. Ziedaar het ideaal van de landsregering: de ouderwetse zwarte zwijnen die overal rondlopen en ziekten kunnen verspreiden weg -daarvoor in de plaats moderne varkens die in hokken worden gehouden. Op de Antillen gebeuren de dingen echter nooit zo rigoureuus. Net zoals de Amerikaanse geiten inkruisen op Aruba, zo zie je op Curaçao talrijke tussenvormen (niet zelden bont) tussen landras en biovarken.

Het landras van Curaçao wordt beschouwd als eigen aan het eiland. Weliswaar worden er ook op Jamaica nog veel zwarte varkens gehouden, veelal extensief, maar deze dieren zijn ingekruist met Engelse varkens. Een foto van zo'n dier staat bv. in de Groene Amsterdammer van 27 mei 1981, op pagina 17. De meest raszuivere Antilliaanse exemplaren zouden voorkomen op Malpais, waar ze nog verwilderd zijn aan te treffen. Deze hebben spitse oren, terwijl gebastaardeerd nakomelingschap grotere rondere oren heeft. Het zijn slanke dieren met lange snuit en korte stevige poten. De beharing is opvallend; de beren hebben fors beborstelde koppen. De zwarte pigmentering van huid en haren zou wel eens functioneel kunnen zijn. Dr. Altmann deelde mij mede dat in Vietnam rose hangbuikzwijnen alleen in bosgebieden worden gehouden. Op de vlakten vindt men daar zwarte dieren, welke minder voor zonnebrand gevoelig zijn. Het hoogstzonnige en weinig schaduwrijke Curaçao zou evenzeer aanleiding kunnen geven tot een voorkeur voor donkere varkens.

Per jaar worden circa 6000 dieren geslacht; de totale varkensstand wordt op 10.000 exemplaren geschat. Er is een wet die het loslopen van varkens verbiedt, en loslopende varkens vogelvrij verklaart. Aan deze wet wordt gelukkig niet al te straf de hand gehouden, maar het in-stand-blijven van de extensieve teelt met landvarkens is toch zeer de vraag. Zijn eenmaal alle varkens in hokken ondergebracht, dan vallen de voordelen van het landras weg en is het verdwijnen van dat slag zeker. Het is te hopen dat men op Curaçao een groep van deze weinig eisende dieren zal kunnen handhaven. Daarnaast lijkt het mij van belang, van deze dieren ook in Nederland een toom aan te houden. Het gaat immers naar alle waarschijnlijkheid om een relict van oud-Nederlandse huisdieren, waarvan ten onzent niets meer over is. Het zou jammer zijn als alleen de wens van Husson (1960) in vervulling zou gaan, dat in musea huiden en schedels bewaard zouden blijven.

Literatuur:

Husson, A.M., 1960. De zoogdieren van de Nederlandse Antillen.. Nijhoff, 's-Gravenhage.